



REKENKAMERCOMMISSIE
WESTLAND

ONDERZOEKSPROGRAMMA

JAARPLAN 2020

Rekenkamercommissie Westland

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	4
2.	Capaciteit van de Rekenkamercommissie.....	4
3.	Onderzoeksprogramma 2020	5
4.	Follow-up onderzoeken.....	6
5.	Signaleringsfunctie	6
Bijlage 1	De Rekenkamercommissie Westland.....	7
Bijlage 2	Uitwerking onderzoeksonderwerpen 1 t/m 3.....	9

1. Inleiding

Voor u ligt het jaarplan 2020 van de Rekenkamercommissie van de gemeente Westland (hierna: RKC), vastgesteld in haar vergadering van 22 januari 2020. In haar vergadering van 13 november 2019 zijn de onderzoeksonderwerpen voor 2020 bepaald. In dit jaarplan gaan wij daar nader op in.

RKC als professioneel onderzoeksinstrument

De RKC voert onderzoeken uit naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. Met deze onderzoeken ondersteunt de RKC raadsleden in hun kaderstellende en controlerende taak.

De RKC staat voor onafhankelijkheid en professionaliteit met oog voor de behoeften van de Raad. Dit komt tot uitdrukking in de RKC samenstelling van externe en interne leden, een evenwichtige jaarplanning, een gedegen wijze van onderzoek en de conclusies en aanbevelingen van verricht onderzoek. Daarbij hoort een houding die blijk geeft van politieke en bestuurlijke sensitiviteit en een goede communicatie met de Raad.

Samenstelling RKC

De samenstelling van de RKC ziet er als volgt uit:

Voorzitter	mevrouw drs. F.C. (Fiona) Buruma
Externe leden	de heer mr. N. (Nils) Nijdam de heer A.W. (André) Timmerman
Interne leden	mevrouw P. (Petra) Scheffers – van der Lelij de heer mr. P.J.L.J. (Peter) Duijsens
Ambtelijk secretaris	de heer D. (Dick) van Vliet (tot 17 januari 2020) de heer C.L. (Kees) de Weerd (vanaf 17 januari 2020)

Het jaarplan weerspiegelt onze drijfveer om binnen het beschikbare budget te komen tot een optimale ondersteuning van de kaderstellende en controlerende taak van de Raad.

2. Capaciteit van de Rekenkamercommissie

De RKC verzorgt de planning en de begeleiding van onderzoeken. Voor het uitvoeren van onderzoeken wordt extern ingehuurd vanuit het budget van de RKC. Tot slot vervult de RKC een signaleringsfunctie en maakt zij de Raad opmerkzaam op ontwikkelingen die voor hem relevant zijn.

Voor 2020 heeft de RKC de beschikking over een budget van € 70.000. In onderstaande tabel is aangegeven hoe het budget toebedeeld wordt aan de werkzaamheden van de RKC.

Omschrijving	Gepland budget
Totaal beschikbaar budget in 2020	€ 70.000
Planning en begeleiding van onderzoek, uitvoering follow-up onderzoek en signaleringsfunctie	€ 16.800
Beschikbaar voor de uitvoering van het onderzoeksprogramma 2020	€ 53.200

3. **Onderzoeksprogramma 2020**

Uitvoering jaarplan 2019

In het jaarplan 2019 zijn de drie volgende onderzoeken opgenomen:

1. Informatiebeveiliging
2. Participatiebeleid / burgerinitiatief
3. Kwaliteit dienstverlening

Onderzoek informatiebeveiliging

Het rapport van dit onderzoek, uitgevoerd door Hoffmann Bedrijfsrecherche, is in de commissie Bestuur van 6 juni 2019 aan de Raad aangeboden en behandeld in de besloten commissie EFO van 26 juni 2019. In de openbare commissie EFO van 26 juni 2019 is vervolgens geadviseerd om het raadsvoorstel als hamerstuk te plaatsen op de agenda van de raadsvergadering van 9 juli 2019. In de raadsvergadering van 9 juli 2019 is besloten de aanbevelingen uit het rapport over te nemen en het college te verzoeken uitvoering te geven aan de aanbevelingen conform het actieplan van maatregelen met de daarbij behorende tijdsplanning op elk van de kwetsbaarheden. In de 2^e helft van 2020 zal de RKC een Quick Scan laten uitvoeren naar de uitvoering van de maatregelen.

Onderzoek participatiebeleid / burgerinitiatief

Ten aanzien van dit onderzoeksonderwerp is de RKC na de uitvoering van een vooronderzoek tot de conclusie gekomen dat het nog te prematuur is om het onderzoek te starten. In 2019 wordt gewerkt aan een nieuwe verordening. De Raad heeft bij motie het college verzocht om nog voor het eind van 2019 met een nieuwe verordening te komen en niet te wachten op de nieuwe Omgevingswet, die in 2021 van kracht wordt. De RKC is van mening dat het nu eerst aan de Raad is om tot een nieuwe verordening te komen. Vervolgens zal het nieuwe beleid eerst nog geïmplementeerd moeten worden alvorens het zin heeft om onderzoek te doen naar het participatiebeleid. Dit onderzoek is derhalve niet in 2019 uitgevoerd. Dit onderzoek is wel geplaatst op onze groslijst van onderzoeksonderwerpen, om het onderzoek mogelijk op een later moment uit te voeren. In onze brief van 19 juli 2019 hebben wij de Raad en het college hierover geïnformeerd.

Onderzoek kwaliteit dienstverlening

In de maand oktober 2019 is gestart met de uitvoering van dit onderzoek. Het onderzoek wordt in opdracht van de RKC uitgevoerd door onderzoeksbureau PBLQ uit Den Haag. Met het bureau is afgesproken dat het ophalen van ervaringen, wensen en behoeften van inwoners en ondernemers geschiedt aan de hand van de volgende drie casussen (levensgebeurtenissen):

1. Jeugdzorg (mijn kind heeft zorg nodig);
2. Ondernemersloket (ik wil een nieuw bedrijf starten);
3. Evenementen (vergunningen → veiligheid)

Ook een bijeenkomst met raadsleden op 18 december 2019 maakte onderdeel uit van het onderzoek. Aan de hand van een fictieve casus zijn de opvattingen van raadsleden over hun rol en positie bij het dienstverleningsbeleid opgehaald. De RKC verwacht in het eerste kwartaal van 2020 dit onderzoek af te ronden en de resultaten van dit onderzoek aan de Raad aan te bieden.

Totstandkoming van het jaarplan 2020

De RKC heeft in haar vergadering van 13 november 2019 de groslijst met 16 mogelijke onderzoeksonderwerpen doorgenomen op actualiteit. De groslijst is naast actualiteit ook afgewogen op basis van criteria zoals vastgelegd in het onderzoeksprotocol en in de Verordening van de RKC. De selectie heeft ertoe geleid dat drie mogelijk te onderzoeken onderwerpen zijn bepaald plus een vierde onderzoek zoals aanbevolen in ons rapport naar de informatiebeveiliging en zoals besloten in de raadsvergadering van 9 juli 2019:

1. Kwaliteit van leven als gevolg van groei gemeente naar 137.000 inwoners in 2040;
2. Subsidiebeleid in Westland;
3. Jeugdhulp (regionaal onderzoek H10 gemeenten);
4. Quick scan naar de uitvoering van het actieplan informatiebeveiliging.

Het onderzoeksbudget ad € 53.200 van de RKC Westland laat naar verwachting en afhankelijk van de te ontvangen offertes drie onderzoeken toe in 2020. Aangezien de verwachting is dat een tweetal onderzoeken tegen een relatief gering bedrag kunnen worden uitgevoerd en dat de Quick Scan indien nodig uit additioneel door de Raad toegewezen budget kan worden gefinancierd, wordt voor 2020 op voorhand uitgegaan van vier onderzoeken.

In bijlage 2 lichten wij de onderzoeksvragen toe. Het betreft een concept denkrichting en kaderstelling. In 2020 zullen wij de Raad nader informeren en betrekken voorafgaand aan de start van elk van de onderzoeken. Vervolgens zullen wij de definitieve onderzoeksvragen opstellen en de onderzoeksbureaus selecteren.

4. Follow-up onderzoeken

In 2019 is een vervolgonderzoek afgerond naar de doorwerking van aanbevelingen van een vijftal rekenkameronderzoeken. Het ligt niet in de bedoeling om in 2020 nog een vervolgonderzoek te doen, mede omdat de onderzoeken die nu nog resteren van een dusdanig recente datum zijn dat de RKC het nog te vroeg vindt om de doorwerking daarvan te toetsen. Wel zal, zoals hiervoor onder onderzoek informatiebeveiliging is aangegeven, in de 2^e helft van 2020 een Quick Scan worden uitgevoerd naar de uitvoering van de maatregelen ten behoeve van de geconstateerde kwetsbaarheden in de informatiebeveiliging.

5. Signaleringsfunctie

De RKC attendeert de Raad gedurende het jaar graag op ontwikkelingen die voor het doeltreffend, doelmatig en rechtmatig handelen van de gemeente relevant zijn. Ook informeert de RKC over onderzoek van andere instanties, als dat relevant voor de Raad is. De RKC zal in voorkomende gevallen de Raad per brief benaderen.

Bijlage 1 De Rekenkamercommissie Westland

De uitgangspunten van de RKC

De RKC onderzoekt vanuit een positief kritische houding de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. De RKC is een 'instrument' van de Raad dat erop gericht is de raadsleden te ondersteunen bij hun kaderstellende en controlerende taak. De RKC is één van de instrumenten van de Raad, naast het onderzoeksrecht van de Raad, het reguliere accountantsonderzoek, externe evaluatieonderzoeken en periodieke doorlichtingen.

De RKC hecht aan haar onafhankelijkheid en staat voor professionaliteit in onderzoek. Dit komt vooral tot uitdrukking in een evenwichtige onderzoeksagenda, een gedegen wijze van onderzoek en de conclusies en aanbevelingen van verricht onderzoek. Daarbij hoort een houding die blijkt geeft van politieke en bestuurlijke sensitiviteit.

De RKC hecht aan transparantie. Bij de te onderzoeken onderwerpen zal de RKC verantwoording afleggen over de door haar gemaakte keuzes. Daarnaast zal de RKC zich in de onderzoeksrapporten verantwoorden over de gehanteerde aanpak en zich periodiek verantwoorden over de uitgevoerde onderzoeken door jaarlijks een openbaar jaarverslag te publiceren.

De RKC hecht aan een frequente en effectieve communicatie met de Raad. Dit impliceert dat gesprekken worden gevoerd met raadsleden over het onderzoeksprogramma, goede contacten worden onderhouden met Raad en presidium en dat zo bruikbaar mogelijke onderzoeksresultaten op een pakkende wijze worden gepresenteerd.

De werkwijze van de RKC

Onderzoeksvoorstellen kunnen afkomstig zijn van de raadsleden, het college van B&W, de inwoners van Westland en van de RKC zelf. Ook is het mogelijk dat de Raad een verzoek tot onderzoek richt aan de RKC. In artikel 3.1 van het Reglement van Orde en artikel 11 van de Verordening op de Rekenkamercommissie gemeente Westland 2009 en volgende jaren staat vermeld dat de RKC de onderwerpen van onderzoek jaarlijks als concept jaarplan aan de Raad stuurt. De Raad krijgt daarna de gelegenheid om wensen, adviezen en bedenkingen aan de RKC over te brengen en/of hierover uitleg te vragen. De RKC stelt in de daarop volgende vergadering het onderzoeksplan vast en zendt dit onverwijld ter kennisname aan de Raad en het college van B&W. Het stuk wordt openbaar gemaakt via een persbericht en zal geplaatst worden op de website van de gemeente Westland (www.gemeentewestland.nl).

De RKC heeft in haar vergadering van 11 oktober 2010 een onderzoeksprotocol vastgesteld, waarin het proces van onderzoeksvorstel tot rapportage is beschreven. De RKC verzamelt de feiten in haar onderzoeken en formuleert op basis daarvan conclusies en aanbevelingen. Zij legt dit alles, inclusief een eventuele reactie van het college van B&W en een eventueel nawoord van de RKC hierop, vast in de vorm van rapporten of brieven. Het is aan de Raad om te besluiten al dan niet actie te ondernemen naar aanleiding van RKC-onderzoeken.

In de RKC-vergadering van 13 november 2019 is artikel 9.1 van het Onderzoeksprotocol gewijzigd. In dit artikel is bepaald dat het ambtelijk wederhoor naast schriftelijk nu ook mondeling kan worden gehouden.

De verordening van de RKC

Na een evaluatieperiode heeft de Raad op 27 oktober 2009 een nieuwe Verordening Rekenkamercommissie Westland vastgesteld. Vervolgens heeft de RKC een nieuwe samenstelling gekregen.

Op 17 november 2015 heeft de Raad de RKC-verordening laatstelijk gewijzigd. De belangrijkste wijziging betreft de benoemingsperiode van de externe en interne leden. De benoemingsperiode van externe leden is gewijzigd van 3 naar 4 jaar en de benoemingsperiode van de interne leden is gewijzigd van 2 jaar naar een benoeming voor de gehele raadsperiode.

Bijlage 2 Uitwerking onderzoeksonderwerpen 1 t/m 3

Naam	1. Kwaliteit van leven als gevolg van groei gemeente naar 137.000 inwoners in 2040
Aanleiding onderzoek	<p>In 2004 is de gemeente Westland gevormd. Inmiddels is dit een 100.000+ - gemeente en de gemeente groeit verder in inwonertal. De verwachting is dat de gemeente in 2040 137.000 inwoners telt. Daarmee groeit Westland met 30% in 20 jaar.</p> <p>Uiteraard heeft een dergelijke substantiële bevolkingsgroei consequenties voor hoe de Westlanders, zowel huidige als nieuwe inwoners, met elkaar samenleven in hun gemeente. Immers de beschikbare ruimte om samen te leven, te wonen en te werken, is schaars. Hoe ziet de bevolkingssamenstelling er nu uit en in de toekomst en welke behoeften hebben de inwoners? Of anders geformuleerd, wat is de (ontwikkeling van de) kwaliteit van leven ('quality of life') in Westland?</p> <p>In deze ontwikkeling ziet de rekenkamercommissie Westland een aanleiding om in 2020 onderzoek te gaan doen naar de kwaliteit van leven in de gemeente Westland. Met dit onderzoek wil de RKC in beeld brengen hoe deze bevolkingsgroei uitpakt voor de gemeente, wat dit doet met de bevolkingssamenstelling en de behoeften van de bevolking aan onder meer mobiliteit (verkeer & (openbaar) vervoer), maatschappelijke voorzieningen (o.a. onderwijs, cultuur & sport) en openbare ruimte (bv. gelegenheid tot recreatie).</p>
Doelstelling onderzoek	<p>Dit onderzoek naar de kwaliteit van leven in de gemeente Westland heeft als doel inzicht te bieden in de bevolkingsgroei en de betekenis daarvan voor haar inwoners in onder meer de behoefte aan voorzieningen. Op basis van de verkregen inzichten worden aanbevelingen gedaan ten behoeve van de kwaliteit van leven in Westland in de toekomst.</p>
Reikwijdte / Afbakening	<p>Vanuit het vertrekpunt de groeiende gemeente wordt een integraal onderzoek opgezet met oog voor zowel het fysiek als het sociaal domein. Het betreft een verkennend toekomstgericht onderzoek (ex ante) en niet een 'klassiek rekenkameronderzoek' in die zin dat het bestaand beleid evalueert (ex post).</p>
Concept onderzoeksvragen	<p>Hoofdvraag: Welke aanbevelingen zijn er om de kwaliteit van leven in Westland in 2040 op peil te houden?</p> <p>Deelvragen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Hoe ziet de bevolkingssamenstelling van Westland er in 2020 uit en hoe ontwikkelt deze zich naar 2040 (prognose)?2. Welke bevolkingsgroepen zijn er te onderscheiden en welke maatschappelijke behoeften (o.a. gewenst niveau van voorzieningen) hebben zij?3. Hoe scoort Westland op de kwaliteit van leven, wat zijn sterke punten en verbeterpunten (wordt gewerkt met referentienormen voor voorzieningen)?4. In hoeverre heeft of ontwikkelt de gemeente een visie gericht op de groei van de gemeente, met aandacht voor deze maatschappelijke behoeften?

Naam	2. Subsidiebeleid in Westland
Aanleiding onderzoek	<p>De gemeente Westland verstrekt jaarlijks voor € 17 miljoen aan subsidies. Activiteiten op allerlei beleidsgebieden zoals sport, natuur en milieu, welzijn, cultuur, zorg en veiligheid worden gesubsidieerd. Subsidies worden vermeld in het register van verleende subsidies.</p> <p>De gemeente Westland kent vier soorten subsidies:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. subsidie Innovatiefonds Sociaal Domein, 2. structurele subsidie, 3. incidentele subsidie, 4. investeringssubsidie sportaccommodaties. <p>Met het verstrekken van subsidies is zowel een financieel als maatschappelijk belang gemoeid.</p>
Doelstelling onderzoek	<p>De Rekenkamercommissie Westland (RKC) wil weten hoe doeltreffend, doelmatig en rechtmatig het subsidiebeleid in het algemeen is ingericht. Ook wil de RKC nagaan hoe de informatie aan de Raad over subsidieverstrekkingen plaatsvindt in het licht van de kaderstellende en controlerende rol van de Raad. Op basis van de verkregen inzichten worden aanbevelingen gedaan ten behoeve van het subsidiebeleid en -uitvoering in de toekomst.</p>
Reikwijdte / afbakening	<p>Alle subsidieverstrekkingen in Westland zullen in beeld worden gebracht. Dat houdt in dat ook andersoortige voordelen (zoals het beschikbaar stellen van sportterreinen om niet of tegen een niet commerciële prijs) als subsidie zullen worden behandeld, dus niet alleen de geldelijke voordelen. Voorts zal in het onderzoek betrokken worden de vraag of de wijze waarop de subsidie verstrekt wordt wel de meest doelmatige en doeltreffende wijze van verstrekking is. Het bestaande beleid zal daarbij geëvalueerd worden.</p>
Concept onderzoeksvragen	<p>Hoofdvraag:</p> <p>In hoeverre is (de uitvoering van) het subsidiebeleid van de gemeente Westland doelmatig, doeltreffend en rechtmatig?</p> <p>Deelvragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe zien het subsidiebeleid en subsidieproces er uit? 2. Is voldoende inzichtelijk en transparant voor Raad en inwoners welke subsidies door de gemeente worden verstrekt en in hoeverre wordt het instrument subsidie ingezet voor het bereiken van de beleidsdoelen? 3. Wordt in het subsidieproces helder gemaakt welke resultaten c.q. prestaties van de subsidieontvanger verwacht worden en welke beleidsdoelen hiermee gerealiseerd moeten worden? 4. Wordt bij organisaties gecontroleerd op het (efficiënt) behalen van afgesproken resultaten en prestaties? Doet de gemeente een evaluatie op het behalen van beleidsdoelen? 5. Wat zijn de opvattingen van de betrokken instellingen over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het subsidiebeleid en subsidieproces van de gemeente Westland? 6. In hoeverre is de Raad als kadersteller en controleur betrokken bij het subsidiebeleid en subsidieproces?
Planning	<p>De planning is om het onderzoek in het 1^e kwartaal 2020 te starten.</p>

Naam	3. Regionaal onderzoek naar jeugdhulp in H10-gemeenten
Aanleiding onderzoek	<p>Sinds de decentralisaties in 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van jeugdhulp. Uit recent onderzoek blijkt dat een flink aantal gemeenten in de afgelopen jaren substantieel meer heeft uitgegeven aan jeugdhulp dan dat zij ontving voor de uitvoering van deze taak. Driekwart van de Nederlandse gemeenten is veel meer geld kwijt aan jeugdhulp dan begroot. Eén op de vijf gemeenten kampt met een tekort van meer dan 40 procent.</p> <p>Gemeenten luidden in mei 2019 gezamenlijk de noodklok: door de tekorten in de jeugdhulp dreigen jongeren met problemen de dupe te worden. Als gevolg van de tekorten vinden er bezuinigingen plaats op tal van voorzieningen, zijn er langere wachtlijsten en is sprake van toenemende overlast. Het kabinet stelde in mei 2019 € 350 miljoen extra beschikbaar voor de jeugdhulp in 2019, voor de drie jaar daarna jaarlijks € 190 miljoen.</p> <p>Deze problematiek speelt ook in regio Haaglanden. Volgens het H10 Inkoopbureau was er in 2018 sprake van een overschrijding van de H10-gemeenten van 19%. Daarnaast ervaren raadsleden weinig grip te hebben op de jeugdhulp. Aangezien de gemeenten in H10-verband inkopen en de jeugdhulp geleverd wordt door instanties die vaak in meerdere H10-gemeenten actief zijn, ligt een onderzoek in H10-verband voor de hand.</p>
Doelstelling onderzoek	Met dit onderzoek wordt beoogd inzicht aan de gemeenteraden te geven in de ontwikkelingen van de uitgaven voor de jeugdhulp, en de mate waarin de Raad hierover wordt geïnformeerd.
Reikwijdte / Afbakening	<p>In eerste instantie is het voornemen een explorerend onderzoek in te stellen naar de toename van de kosten in de jeugdhulp en de kwaliteit van de informatievoorziening hierover aan de Raad. Dat onderzoek biedt (mogelijk) aanknopingspunten voor één of meerdere verdiepende onderzoeken.</p> <p>Met het onderzoek wordt inzicht geboden in waar binnen de jeugdhulp, sinds de decentralisaties in 2015, de grootste toenames van de uitgaven voor de H10-gemeenten hebben plaatsgevonden. Tevens wordt in kaart gebracht welke voortgangsinformatie de colleges aan de gemeenteraden verstrekken en wordt beoordeeld in hoeverre de gemeenteraden met de beschikbare voortgangsinformatie inzicht hebben op de ontwikkeling van de kosten van de jeugdhulp.</p> <p>Initiatiefnemers voor dit onderzoek zijn de rekenkamer(commissie)s van Den Haag, WVOLV (Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg) en Zoetermeer. In de vergadering van 13 november 2019 heeft de RKC Westland besloten aan het onderzoek deel te nemen.</p>
Concept onderzoeksvragen	<p>Centrale onderzoeksvraag: hebben de gemeenteraden voldoende zicht op de oorzaken van de toename van de kosten in de jeugdhulp?</p> <p>Deelvragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wat zijn de belangrijkste oorzaken van de toename de kosten in de jeugdhulp voor de H10 gemeenten? 2. In hoeverre bieden de voortgangsrapportages aan de gemeenteraden inzicht in de ontwikkeling van de kosten in de jeugdhulp?